VI. év. Nyiregyháza, 1910. április 7. 15. szám.

EVANGELIKUS ŐRÁLLÓ

EGYHÁZI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

Megjelenik hetenkint egy íven.
Kéziratokat, előfizetési dijakat, hirdetések szövegét és diját a szerkesztő-kiadó címére kell küldeni.

FELELŐS SZERKESZTŐ-KIADÓ:
GEDULY HENRIK evang. lelkész,
NYIREGYHÁZA.

A lap ára: Egész évre . . . . . 12 K
Félévre . . . . . 6 K
Negyedévre . . . . . 3 K
Egyes szám ára 40 fillér.
Hirdetés ára oldalanként 40 korona.

TARTALOM-JEGYZÉK. **Vezércikk**: Az egyetemes adóalapról. *jző.* — Egy elkeresztelés. *Adamis Gyula.* — **Tárca.** A gyülekezet és a theologia. *Dr. Ammundsen Valdemar.* — **Belélet.** — **Pályázatok.** — **Hirdetések.**

Az egyetemes adóalapról.*)

Az egyetemes adóalapi bizottság jelentését és azokra jött észrevételeket olvasva, áttanulmányoztam ezen ügyet, gondolkodtam rajta és iparkodtam a mi viszonyainkhoz mérni; egyuttal pedig kérdezősködtem a ref. testvéregyháznál már keresztül vitt új adózási módszer mikénti fogadtatásáról a nép között.

A ref. egyháznál életbe léptetett fokozatos személyi adóra nézve általános észrevétel és úgy az állami adót nem fizetők, mint a kisebb adósoknak is az elismerése az, hogy rajtuk nagyon is könyítettek, de a nagyobb adófizetőket nagyon is megterhelték, — pedig a fej megy a templomba és nem a vagyon! Itt egy kisházas zsellér évi járandósága közel 16 korona volt, egy telkesé 32 korona, most a kisházasé 3—4 korona, a telkesé 35—36 korona. A ref. egyháznál személyi adónak osztályozott egyházi járulék tulajdonkép nem is személyi — hanem családi adó, — mert tekintet nélkül a személyek számára, a családfőre lesz kivetve, — (a házastárs nem fizet személyi adót.) Ugyan ezek a fokozatos kivetést nem tartják arányosnak, mert a 10 kor. 0·1 fill. és 19 kor., 99 fillér állami adóval biró családfő személyi adója egyformán 4 kor., a 20 kor. 0·1 fill. állami adóval biróé már 6 kor., — vagyis ez utóbbi 2 fillér állami adókülömbség miatt már 2 koronával többet fizet, a 99 kor. 99 fillér állami adó után 8 korona a személyi adó, a 100 kor. 0·1 fill. állami adó után pedig 12 kor., itt még nagyobb az aránytalanság, mert 0·2 fillér miatt 4 korona többlet fizetendő, emellett a nagyobb adózók egyházi adója a 10 százalék vagyoni adóval is emelkedik.

*) E cím alatt hozzánk számos felszólalás érkezett. A mai cikkel elkezdjük azok sorozatos közlését. *Szerk.*

Ezeket is ismertetve híveink előtt, úgy az én többféle számításaimat (rövidség okáért csak azt írom le, amelyiket elfogadták) helyeselték az egyetemes adóalapi bizottság azon határozatát, hogy a közmunka töröltessék el — és elfogadták a következőket:

a) személyi adó legyen fejenként 3 kor. és ne fokozatosan családonként; ez 60 adózó lélek után 180 kor.

b) a vagyoni adó, — addig míg több segélyt nem kapunk, az állami adónak 35 százaléka; 500 korona állami adónk van, ezután esik = 175 korona; vagyis az összes terhek fele a személyre, fele az adóra vettetett ki.

És ha tekintetbe vesszük, hogy eddig, az általam ismert, több egyház adókivetése szerint: a személyre kétharmad rész volt kivetve, a vagyonra egyharmad rész, — úgy hiszem egyelőre a szegényebbeken meglehetősen segítve lett. Mert figyelembe veendő, hogy ezek csupán az évi rendes kivetésekre vonatkoznak; ellenben, ha építkezés történik, ennek költsége rendesen ugyis nagyobb arányban lesz kivetve.

Ezen kivetés mellett nálunk a személyi adó leszállíttatott, amit a szegényebbje nagyon is megérez és helyeselve fogadta, viszont a nagyobb adózók is belenyugodtak. De a ref. egyháznál létező fokozatos személyi adót nem ismerték el arányosnak.

Én ez okból reá mutatok egyházunk azon sarkalatos törvényére, mely szerint ami ev. egyházunk fenmaradása és erősbödése az Ő evangéliumi vallása és autonom igazgatása. Az első a hit szabadsága, amelyet Krisztus urunk kijelölt és amelyet lelkészeink hitbuzgósággal hirdetnek; a második határozottan a presbyteri rendszer. Én a másodikat ép oly sérthetetlennek tartom, mint az elsőt.

Egyházkormányzatunk egyik legfőbb erősségének azért tartom a presbyteri rendszert, mert magából az egyházközség — illetve annak tagjaiból indúl ki; ezek választják a presbyteriumot és ez intézi ügyeiket, — megállapítja a költségvetést és kiveti az egyházi adókat stb.

Ezen önkormányzati jogot figyelembe véve, bizonyos irányelvek közlése mellett szükségesnek tartanám megkérdezni előbb az egyháztagokat, hogy mi? hol fáj? és helyesnek tartják-e az ajánlott orvoslást; mert hisz még az orvos is betegjének beleegyezését kéri a műtéthez.

Ezen adatok bekivánása mellett összeírandók lennének az egyháztagok családonként, a 20 éven felűli, vagy ha már házas, ezen alúl is, a lélekszám és állami adója; csatolandó lenne 2—3 évi számadás és költségvetés, — a lelkészi és tanítói hiványokkal együtt, de egyuttal presbyteri határozat kérendő arról is, hogy a termény és szolgálmányok 5 évi átlagos értéke mennyi, melyhez a lelkészi és tanítói nyilatkozat is felveendő, vajjon elfogadják-e a becsértéket, vagy mily külömbség van? A felsőbb egyház hatóság feladata lenne-e külömbségeket elbírálni.

Nehogy úgy járjunk, mint a ref. egyháznál, ahol a terméneyk, szolgálmányok értékét alacsonyra vették; megállapították a gabona helyett a készpénz fizetést és most a lelkész és tanító urak rövidülnek, vagy kénytelenek egyenként az egyházi közgyűléssel alkudozni; mert tudjuk, hogy semmi féle hivány meg nem rövidíthető. Az egyházi segély kiutaltatott, de ez nem üti meg a mai gabona árakat és most az egyházak sem akarnak többet fizetni, mint amennyit kaptak s miután ez kitesz 200—300 koronát, külön egyházi adóval lehet csak ezt fedezni. Csakhogy könyebb volt az elengedés, mint a 10 százalékos adóra még néhány százalékot kivetni, vagy a személyi adót most utólag ismét emelni; tehát ennek iparkodjunk elejét venni.

És végül, amit talán előre kellett volna bocsátanom, az egyetemes adóalapi-bizottság azon elhátározására, mely szerint már most végleges százalék arányt kiván megállapítani, — kénytelen vagyok kijelenteni: hogy ez korai.

E részben csak arra utalok, hogy az 1908—1913. években az állami adókivetési rendszer és összege folytonos hullámzásnak volt és van kitéve és így nem lehetünk azon helyzetben, hogy végleges megállapításról szóljunk. Tudjuk, hogy az 1907. évi adókimutatások készítésekor a régi adók voltak. — Tapasztalhatták lelkész uraink, hogy az 1908. évi V. t.-c. életbeléptetése alkalmával a II. oszt. kereseti adó — és így az egyházi adó kivetési adóalapja mennyire csökkent. Az 1909. V. t.-c. életbe lép 1913. évig, amely szerint a földadó, a kataszteri tiszta jövedelemnek eddigi 25·5 százaléka helyett 20 százalék lesz. Az 1909. VII. t.-c. az egyszobás lakásnál már ez évben 10 fillért szállított; igaz, hogy a 4—6 stb. szobáknál emelte az adót, de ilyen lakás faluhelyen kevés van. Az 1909. évi VII. t.-c. 1911. évben lép életbe, mely szerint a tőke kamatadó kivetési kulcsa 10 százalék helyett 5 százalék lesz. Az 1909. évi IX. t.-c. eltörli az egész kereseti adókat, vagyis az 1908. évi V. t.-c. által meghagyott II. oszt. kereseti adót is; fentartja az általános kereseti adót, amely falu helyen kevés van. Az 1909. X. t.-c. eltörli azt az általános jövedelmi pótadót is, mely több lelkész úr felszólalása dacára a segély kiszámításánál szintén az állami adóhoz vétetett. Igaz, hogy ezen új törvény bizonyos jövedelem adót követel, de miután 800 korona összes jövedelemmel bíró egyéneket adómentesít, — ilyet falu helyen keveset fog találni.

Azt hiszem, ennyi elég annak bebizonyítására, hogy az 1913. és 1914-ik év előtt, végleges segélyezési kulcs megállapítására gondolni nem lehet, — ha csak azt nem akarjuk, hogy egyik-másik egyházunk háztartása meginogjon és anyagi zavarokba jöjjön, — amitől Isten óvjon.

jző.

Egy elkeresztelés.

Érthető érdeklődéssel olvastam az Ev. Őrálló f. é. 3. sz. tárcarovatábanközölt különös áttérési eseteket. Az ily elszórt jelenségek jellemző ecsetvonásai a klerikalizmus korhű képének.

Megvagyok győződve arról, hogy alig van hazánkban lelkész, a kinek működése alatt ilyen, vagy ehhez hasonló eset elő nem adta volna magát.

A klerikalizmos sehol sem tagadja meg magát. S a milyen fölösleges munka az oroszlánt harapásra, — vagy, — hogy a hasonlat ne sántítson oly nagyon, a rókát ravaszságra tanítani, ép oly fölösleges a kath. püspöki kar azon igyekezete, melylyel a „Ne temere" visszavonása alkalmából kiadott instructióiban arra oktatja ki embereit, hogy buzgólkodással, eszélyességgel, leleményességgel, a polgári törvények és iskolai szabályzatok kijátszásával igyekezzenek az eltévedt juhokat jobb meggyőződésre vezetni.

Fölösleges volt ez instructió; hiszen a leleményesség és eszélyesség, a törvény kijátszása javában

virágzott már a püspöki instructiók megjelenése előtt is.

Evang. egyházunk m. é. egyet. közgyűlése arra szólít fel, hogy védekezzünk a klerikalizmus túlkapásaival szemben, de tegyük ezt nem leleményességgel, hanem becsületesen, nyilt sisakkal.

Nehéz feladat! Jól oda kell vágnunk, mert különben hatástalanúl siklik le kardunk e Falstaffok ravaszságán.

A leleményesség helyett azonban fel kell fegyverkeznünk a lehető leggazdagabb tapasztalatokkal.

Ép azért a nt. szerkesztő úr szives beleegyezésének a reményében egy kéréssel fordúlok kedves lelkésztársaimhoz és pedig azzal, hogy a klerikalizmus egyes kiáltó ravaszságairól és törvénytelenségeiről tanuskodó tapasztalataikat és okmányaikat tudassák e lap hasábjain lelkésztársaikkal s általában e lap olvasóközönségével.

Igen sokat tanúlhatunk az ily esetekből.

Ezeknek előrebocsátása után legyen szabad egy az én rövid hivataloskodásom alatt előfordult esetet közölnöm a t. olvasóközönséggel:

Most egy éve annak, hogy beálitott hozzám egy szórványbeli vegyes házasságban élő asszony, azzal a kéréssel, hogy avassam meg. Lánykája született. Kérdezem tőle; hogy van az, hogy már avatáshoz jön, holott a gyermekét meg sem keresztelte: Erre sirva feleli, hogy gyermekét az u.—i. plébános keresztelte meg.

Biztosra vettem, hogy az asszony annak idején reversalist adott férjének, s midőn e felől kérdést intéztem hozzá, azt sem tudta szegény, hogy mi az a reversalis.

Igy hát tovább faggattam; „talán abban állapodtak meg, hogy az összes gyermekeik férjevallását, tehát a kath. vallást fogják követni"? Erre azt felelte. „Erről szó sem volt közöttünk; hiszen én azt úgy tudtam, hogy ez nem is szabad, (beata simplicitas), hanem abban egyeztünk meg, hogy születendő gyermekeink nem szerint követik majd a mi vallásunkat."

A dolog kissé különös kezdett lenni; „De hát mondja csak", — kérdem, — „hogy történt az, hogy leányát régebbi megállapodásuk ellenére a kath. templomban keresztelték."?

S itt kezdődik az intrikus, — a bába — szerepe, a ki, az asszony elbeszélése szerint összejátszva az akkor már jobb?! meggyőződésre tért férjjel, a gyermeket rögtön az nap, a melyen megszületett — tehát akkor, amikor a szegény asszony azt sem tudta, hogy mi történik körülötte, — felpakolták s vitték a kb. 8 km.-nyire fekvő kath templomba, (1908. dec. 13-án, óriási hidegben), és csak a mikor visszajöttek, csak akkor mondták meg az anyának, hogy leánya katholikus.

Ezek után tüstént az anyakönyvi hivatalhoz fordúltam, s kértem a gyermek anyakönyvi kivonatát. A kivonat igazolta az asszony szavait.

A gyermek az állami anyakönyvben evangelikusnak volt bejegyezve. Erre az u.—i. plébánoshoz fordultam egy átiratban, a melyben arra kértem, hogy miután valószinüleg tévedésből megkeresztelt egy evang. gyermeket, adja ki a keresztlevelét, hogy a gyermeket a saját anyakönyvünkbe bejegyezhessem.

E felhivásomra a plébános a következő hiv. átiratban válaszolt.

„Főtiszteletű Lelkész Úr!

F. é. 4 sz. alatt velem közlött átiratára vonatkozólag van szerencsém értesiteni. hogy S. I. és K. É. szülők Katalin nevü gyermekét m. é. dec. 13-án csakugyan én kereszteltem, mivelhogy a szülők abban megegyeztek, hogy a gyermekeiket egy vallásban, ez esetben a kath, vallásban fogják nevelni. Úgy látszik azonban, házasságuk alkalmával ezen megegyezésüket elmulasztották törvény szerint irásba foglalni s ez esetben Főt. úrnak a *törvény teljesen igazat szolgáltat.*

Úgy hiszem azonban, hogy úgy ezen, miként megfordított esetben is, lelkiismereti kényszer gyakorolni a szülőkre sem nem hasznos, sem nem üdvös, legtöbbnyire teljes vallástalanságra vezető. E nem rég előfordult esetben ezen meggyőződésem szerint jártam el, — *törvény szerint tán helytelenül,* de a lelkiismereti szabadság tekintetében, — én legalább úgy hiszem, — helyesen. Minthogy közvetlen szomszédságban vagyunk, a jövőre való tekintetből is, szükségesnek találtam ezeket bővebben elmondani, ki egyébként maradtam teljes tisztelettel.

„P. A. plébános."

Ime a levél! Azt hiszem, hogy nem kell hozzá komentár. Helyre akarja hozni a plébános azt, a mit a szülők egyáltalában el sem mulasztottak. Nagy kegyesen elismeri, hogy a törvény nekem szolgáltat igazat, de azért a keresztlevelet még sem adja ki. A lelkiismeret szabadságára hivatkozik, holott csak lélekhajhászatról beszélhetne. Nem átallja bevallani, hogy a törvény szerint helytelenül jár el, de azért lelkiismerete nyugodt. Hogyne! hiszen egy kis eretneket ragadott ki a kárhozat fertőjéből. Hogy is mondja Cyprián!? Extra ecclesiam, (t. i. r. catholicam) nulla salus."

Lábbal tiporja a törvényt akkor, amidőn az nem fedi az ő tág lelkiismeretét.

Ime a jezsuita morál: „A cél szentesiti az eszközöket." Az ilyenekkel szemben ujból életre kellene kelteni az elkeresztelésről szóló törvényt.

Befejezésül még csak annyit, hogy a gyermeket nyugodt lelkiismerettel vezettem be az anyakönyvbe, a tulbuzgó plébános törvénysértését meg bejelentettem felsőbb hatóságomnak.

Felsőzélle.

Adamis Gyula.

TÁRCA.

A gyülekezet és a theologia.

Irta:

Dr. AMMUNDSEN VALDEMAR,

koppenhágai theologiai tanár.

Engedélyezett fordítás.

(Folytatás.)

De van még sokkal komolyabb eset is. A gyülekezetben megesett, hogy az új nézet igazságát hátulról támadták. A helyett, hogy megmondanák, mi az igazság — inkább szőrszálhasogató kibuvót kerestek, arra csábítva, vagy azzal fenyegetve a közönséget, hogy hallgasson a maga állitólag téves nézeteivel. Behúnyták szemeiket, hogy mások meg befogják szájukat.

Ha ilyesmit a jövőben bűnként el nem itélünk, nagy lesz a felelősségünk. És nem csodálkozhatunk, ha a legjobbak a kivül állók közül, megvetéssel fordúlnak el, ha ilyesmit találnak azoknál, kiknek tanú-

ságot kellene tenni arról, aki azt mondta: „Mindenki, aki igazságból való, hallja az én hangomat."

A kritika a maga elve szerint legyőzhetlen; mert az semmi más, mint az igazságnak keresése. Ha megszünik az igazságot keresni, elvesztette a jogát arra nézve, hogy kritikának nevezzük,

A theologia, mint kritikus kutatás, kénytelen azon törvények szerint eljárni, melyeket helyeseknek elismerünk. A gyülekezetben bizonyos időben uralkodó nézetnek nem szabad irányitania a kritikát. Aki ösmeri a tudományos körülményeket, nem fogja engedni magát befolyásoltatni azok által, kik azokat nem ösmerik. Még kevésbé engedheti meg, hogy szájkosarat tegyenek reá. A keresztény igazságszeretet nevében a gyülekezet részéről azt követelhetik, hogy minden theologus a maga tudományos lelkiismerete kényszere alatt szabadon fejezze ki nézetét. Ezzel szemben a gyülekezet teljes joggal igényelheti, hogy felületes és meggondolatlan feltevéseket ne dobjanak a közönség közé. Ugyancsak ezt a követelést kell alkalmazni a tudományos alapossága és becsületességre. Ezt különösen alá kell huznunk, amikor a liberális theologia az utóbbi időben egy felületes népszerüsitésbe rohant.

A kritika munkáját folytatni kell, a mig csak lehet. Sokaknál nyugtalanságot és kételyt fog ez előidézni. Oly tisztitó tüz lehet ez, mely mélyen hatol be a lélekbe. Érthető, hogy az egyházi oldalon sokszor nagyon is kellemetlen érzést idéz elő. De megállitani nem lehet.

A kritikai kutatás létezik s igy nem lehet megakadályozni az embereket, hogy azzal megismerkedjenek. Sokszor még veszélyesebb, ha nem ösmerik azt, mintha ösmerik. Sokszor titkolt félelemmel nyulnánk azon könyv után, melyről tudjuk, hogy alapos támadást intéz az ellen, ami nekünk kedves. Megtörténhetik, hogy a félelem megszünik, mihelyt elolvastuk a könyvet. Helytelenül igyekezett megingatni hitünket, vagy nem is birta megingatni azt. Sokor a kétely kisértéseit nem is üzhetjük el magunktól akként, mint más kisértéseket. Megeshetik az is, hogy a kétely kisértéseit azért nem üzhetjük el magunktól, mert azáltal ugy véljük, mintha lelkiismeretünk ellen cselekednénk.

A kétely indoka sokszor oly közelfekvő, hogy egyetlen gondolkodó ember sem kerülheti el. Ilyen kételyek: valjon mindaz, amit én hiszek, átéltek az én vallásos életemben, neme csak öncsalódás?

Miért teremtette Isten az embert, amikor tudta, hogy az vétkezni akar? Ha Isten mindenható és szeretetteljes, minként engedheti meg a szerencsétlenségeket és egész nagy halmazát a szenvedéseknek e világon? Miként kedvez Isten bizonyos népnek bizonyos időben azzal, hogy magát neki kijelenti? Valjon nem-e erőnk feletti a kereszténység és lehetséges-e a kereszténység követelményét a társadalmi életben megvalósitani? Ez a kérdés mindnyájunkra nézve kemény kérdés, de különösen azokra nézve, kik a gyakorlati élet forrongó területén élnek a versenyben, a létérti küzdelemben, mint munkások és munkaadók, üzletemberek, politikusok stb. A gyakorlati életben ez oly feszültséget okoz, mely megfelel annak a munkának, melyben a theologus foglalatoskodik.

Lehet, hogy a theologus, akire nézve a kritika kérdése a legégetőbb, különös mértékben átmegy a kételyen. Luther mondta és Spener megismételte, hogy azon dolgokhoz, melyek művelik a theologust, tartozik a »tentatio« megkisértés is. Az igazi kisértés a theologusra nézve magából az ő tanulmányából ered.

Nem zárhatjuk el szemeinket azon kételyek elől, melyeket a kritikus tanulmány előidéz. Meggyőződésem szerint kétféle úton lehet azon áthaladni. Részben a kritikán át, részben pedig a hiten át.

*

Az egyik út, mely a kételyekből kivezet, épen a kritikai elveknek szigorú keresztülvitele. Mert ezáltal megtanúljuk, hogy mily messzire terjedhet azok hatása és hol akad meg alkalmaztatásuk. Megvilágithatom ezt mindjárt az elhatározó pontnál, a kereszténység keletkezésénél és Jézus személyénél. Ehhez hasonlót találunk a többi pontoknál is.

Az a része a történeti kritikának, melyet leginkább lehet általános érvényességre emelni, a forrás kritika. Tudományosan meg lehet vizsgálni a mi forrásainkat, Jézus életét illetőleg: az evangeliomokat és az uj testamentom erre vonatkozó más helyeit, különösen Pál apostolnál. Egy ilyen vizsgálat alapján meg lehet próbálni, meghatározni Jézus legrégebbi képét, amely előttünk fekszik a hagyományban.

Semmiféle tilalom sem akadályozhatja meg a kutatást abban, hogy tovább menjen és próbálja meg, véleményt alkotni arról, hogy Jézus legrégibb képe mennyiben felel meg a valóságnak és végűl, hogy megpróbálja a kereszténység eredetét behelyezni az események sorozatába. Semmiféle tilalom sem akadályozhatja meg a kisérletet. Egészen más kérdés, hogy a dolog természeténél fogva mennyire sikerülhet ez. Ki fog tűnni, hogy abban az itéletben, mely arra vonatkozik, hogy a legrégibb gyülekezetnek Jézusról való képe mennyiben egyezik meg a valósággal, a kutatók nemcsak tisztán történeti indokok alapján oszlanak meg és hogy ez a megoszlás befolyásolja a forráskritikát is, amelynek pedig önmagában is nagyobb képessége van az objektivitásra.

(Folyt. köv.)

BELÉLET.

—

Scholtz Gusztáv püspök nyilatkozata. Lapunk múlt számának vezércikkére vettük Scholtz Gusztáv püspök úr nyilatkozatát, amely — mint látszik — a lényegben megerősíti a szerkesztőségnek a kérdéses ügyben elfoglalt álláspontját, — csupán a jogi aggodalmakat hagyja nyitva. A püspök úr nyilatkozata ekként szól:

Nagytiszteletű Szerkesztő Úr!

Az „Ev. Őrálló" f. évi 14-ik számában megjelent „*Lelkész a politikában*" cimü cikkre — engedje meg — hogy minden polemikus viszketegtől menten, válaszúl a következőben nyilatkozzam.

Mi a bányakerületi elnökséget arra inditotta, hogy a küszöbön levő képviselőválasztási mozgalmak alkalmából a Nagyt. lelkész urakhoz azon *jóakaratú kérelmet* intézze, hogy a „*korteskedéstől*" tartózkodjanak, semmi egyéb nem volt, mint egyszerűen hivatalos kötelességének teljesitése.

A bányai ev. egyházkerületnek az egyetemes egyház 1903. évi közgyűlése által jóváhagyott „*Uta-*

sítások" című szabályrendeletének 168-ik §-a ugyanis így hangzik:

. . . . . „A lelkész, mint állampolgár és hazafi szívén hordja nemzete és hazája jólétét és boldogulását s azért politikai meggyőződését szabadon nyilvánítja és követi. Lehetetlen lévén azonban elevenen nem éreznie azt, hogy saját lelkipásztori kötelességeinek hű teljesítése is annyira elfoglalja minden idejét és erejét, *hogy mással alig is foglalkozhatik*, nemkülönben, hogy szükséges függetlenségének esetleges elvesztése mellett azon veszélynek teszi ki magát, hogy a személye iránti bizalom csökken s ezzel az őt mindenek felett legközelebb érdeklő lelkészi ténykedéseinek sikere szenvedhet: *politikai pártok vezetésének elvállalásától tartózkodni fog. Egy szolga is nem szolgálhat két úrnak, mert vagy az egyiket gyűlöli, a másikat szereti, vagy az egyikhez ragaszkodik és a másikat megutálja.* (Luk. ev. 16. 13.)"

Ezen 7 év óta érvényben levő „*Utasítások*"-ra való — ismétlem — *jóakaró* figyelmeztetést akartuk elnökileg a nt. lelkész urakhoz juttatni — és semmi egyebet.

Budapest, 1910. ápr. 4-én.

Scholtz Gusztáv,
a bányai ág. hitv ev. egyházkerület püspöke.

Árvák felvétele. A tiszai ág. h. evang. egyházkerület *rozsnyói* fiú- és leányárvaházába a f tanév végén megürülő helyekre 5 fiú és 5 leány fog felvétetni.

Az árvák felvétele iránt benyujtandó kérvények legkésőbb junius 15-ig küldendők *Rozsnyóra*, az árvaházi bizottság egyh. elnökéhez: Terray Gyula főesperes-lelkészhez.

A kérvényhez melléklendők:

a) a szülők vallását, polgári állását, elhalálozásukat és a hátrahagyott árvák számát igazoló anyakönyvi kivonatok;

b) az árva keresztlevele (az a) és b) alattiak egy családi értesítőn is kimutathatók);

c) szegénységi bizonyítvány, mely a lelkész által is hitelesítendő;

d) iskolai bizonyítvány azok részéről, kik iskolába már jártak;

e) orvosi bizonyítvány arról, hogy a felveendő gyermek teljesen ép és egészséges és hogy himlő ellen be van oltva

f) szülői vagy gyámi nyilatkozat arról hogy míg az esetleg felveendő gyermek az árvaház kötelékében marad, a felette való rendelkezési jogról az árvaház elöljárósága javára lemond.

A kérvény és mellékletei bélyegmentesek.

Az intézet anyagi erejéhez és az üresedésben levő helyek számához mérten csak oly árvák vétetnek föl a kerületi árvaházba, akik az 1901-ik évi XXI. t. c. által — mely a 7 éven felüli elhagyott gyermekek továbbnevelésről gondoskodik — védelemben és gondozásban nem részesülnek.

Ingyenes növendékül lehetőleg csak teljesen árva, vagyontalan s minden anyagi segély nélküli, egészséges, éptestű és épelméjű, 6—10 éves fiú- és leánygyermek vehető fel; félárvák vagy olyanok, akiknek anyagi viszonyai megengedik — tekintve az árvaház szorult anyagi helyzetét — legalább havi 12 korona fizetéssel vehetők fel; olyanok pedig, kik valamely alapból vagy forrásból nevelési segélyt húznak, ezt a segélyt az árvaház javára tartoznak átruházni azon idő tartamára, míg az árvaház jótéteményét élvezik s ezen (az árvaház javára történendő) havi vagy évi járulék fizetése a felvételt kérvényező iratban felajánlandó.

Üresedés esetén lelkészek és tanítók nem árva tanuló gyermekei is felvehetők, havi 24 kor. tartásdíj fizetése mellett, de csak 14 éves korukig; ha az ilyen üres helyet lelkész v. tanítógyermek nem kérelmezné, az más pályázónak is adományozható.

A felveendő árvák belépésük előtt még az intézeti orvos által is megvizsgáltatnak s csak azon esetben fogadtatnak be, ha szellemileg nem visszamaradtak, tehát taníthatók; ha testileg épek, egészségesek, ragályos vagy krónikus bajban nem szenvednek s himlő ellen be vannak oltva.

A felvételről a folyamodók értesítve lesznek, mely után a megjelölt napon kötelesek az árvákat saját költségükön az intézetbe szállítani. Az ingyenes helyre fölvett árvák a rajtok levő ruhán kívül még egy öltözettel, lábbelivel és három öltő fehérneművel látandók el s ezeket tartoznak magukkal hozni. A havi 24 koronát fizető növendékek a teljes ruházatról, tankönyvekről, tandíjról stb. maguk gondoskodnak; a többieket azonban minden szükséges dologgal az árvaház látja el. Ingyenes és fizető növendékek egyebekben azonos elbánásban részesülnek. — Bővebb tájékozást szívesen ad az árvaatya.

Rozsnyó, 1910. április 2.

Terray Gyula, főesp., árvah. e. elnök. *Egyed Dávid,* árvaatya.

Nyilvános nyugtázás. A torzsai konfirmándusok otthonára s a vele kapcsolatban létesítendő árvaház javára 1910. január hó 1-je óta március hó 31-ig a következő adományok folytak be: Bányakerület adománya 2000 K. Gusztáv Adolf-egylet központi bizottmánya 2340 K. Ugyanonnan több nő- és főegylet adománya 1004 K 56 f. Kiskőrösi nőegylet 20 K. Soltvadkert gyűjtése 100 K. Levél konf. 10 K. Rumpeltesz Pál 2 K. Óverbáci egyház 6 K. Örimagyarosd egyház 2 K. Cséri F. Gércze 5 K. Szabadka egyház 100 K. Hofbauer P. M. Szombathely 10 K. Bulkesz elemiiskolások 7 K 40 f. Bulkesz konfirmándusok 7 K 50 f. Bazin konf. 11 K 30 f. Pilis konf. 4 K. Szemlak konf. 5 K. Lébeny konf. 6 K 2 f. Mendorf iskolások 13 K 46 f. Bernáth Johanna gyűjtése Bazin 8 K. B.-Magyarszombathely konf. 6 K. Sand iskolások 2 K 50 f. Kúntapolca konf. 3 K. Újpázua konf. 28 K. Felsőszeli iskolások 24 K 36 f. Obrezs iskolások 10 K. Nagybörzsöny konf. 6 K 40 f. Mencshely konf. 2 K 74 f. Kisszemlak iskolások 6 K 70 f. Schuszter P. Pincéd 10 K. Gérce I—III. oszt. iskolások 7 K 50 f. Temesvukovár egyház 6 K. Cservenka iskolások 23 K 14 f. Fuhrman t. gyűjtése Kulán 35 K. Cegléd konf. 1 K 50 f. Akali iskolások 1 K 4 f. Ruszkin konf. 2 K Kölesd iskolások 2 K 40 f. Tét konf. 7 K 5 f. Verbóc konf. 6 K 40 f. Szucsán iskolások 10 K. Sár-Szentmiklós konf. 1 K 30 f. B.-Feketehegy iskolások 7 K 60 f. Klimo L.-Szentmiklós 8 K. Berencsfalu iskolások 7 K. Istvánvölgy konf. 8 K 46 f. Újverbász konf. 20 K. Kuczora 10 K 72 f. Zsegnye konf. 1 K 64 f. Lovászpatona konf. 3 K 48 f. Kassa elemi és polgári iskola 20 K Dabar konf. 12 K 50 f. Súr konf. 3 K 24 f. Petrőc iskolások 20 K 70 f. Kölpény iskolások 12 K. Linbach konf. 6 K. Mosóc konf. 10 K 50 f. Modor, Király-

utca konf. 6 K. Dunagálos konf. és isk. 24 K. Uraújfalu gyülekezet gyüjtése 20 K 46 f. Alsószeli konf. 2 K 50 f. Szobotist konf. 7 K 58 f. Örisziget konf. 6 K 70 f. Somlószőllős konf. 1 K 20 f Lajoskomárom konf. 6 K 68 f. A mindenható áldása legyen az adakozókon, valamint az adományokon. Évi jelentésünk nyomás alatt alatt van, elkészítése után a nemes szívű jóltevőinknek megküldetik. Torzsán, 1910. április 2-án. Famler G. A. elnök, Hüttenberger Károly pénztáros, Schmidt Samu választmányi tag.

Uj közmivelődési és jótékonysági egyesüiet a fővárosban. F. hó 22-én alakult meg a fővárosban a *Budapesti-jobbparti protestáns közmivelődési és jótékonysági egyesület.* Az egyesület célja a közmivelődés terjesztése, jótékonyság gyakorlása, a protestáns öntudat erősítése és a protestáns társadalom tömöritése. Ezen célját a protestáns estélyek tartása, társadalmi összejövetelek által és a budai Mária Dorottya jótékony nőegylettel karöltve a szegények hathatós segélyezése által akarja elérni. Az egyesület vednökéül Edelsheim Gyulay Lipót grófot, a budai ev. egyház kitünő tagját kérte fel. Elnök lett Scholtz Gusztáv püspök, ügyv. elnök Sztehló Kornél, titkárok lettek Sztehló Aladárné szül. Haggenmacher Márta, Horváth Árpádné és Hüttl Ármin s. lelkész. Pénztáros Sándy Gyula tanár és műépitész. Ezenkivül 48 választmányi tagot is választottak. Akik az egyesület tagjai sorába akarnak lépni, az ügyv. elnöknél, vagy Hüttl Ármin titkárnál (Verbőczy-u. 28) jelentkezhetnek.

Az egyetemes egyház által a népiskolai vallástanitási anyag minimumának megállapitására kiküldött bizottság március 31-én Budapesten tartotta ülését. Kaczián János elnöklete alatt megjelentek Zábrák Dénes, Geduly Henrik, Morhács Márton lelkészek, Dobó Adolf, Kiss István, Frühwirth Sámuel, Windt József nép és polg. iskolai igazgató-tanitók. A bizottság beható eszmecsere után, amelyen főként az osztott és osztatlan iskolák typusa számára külön-külön készitendő tanterv és anyagbeosztás, valamint a nem felekezetünkbeli iskolák számára megállapitandó minimális tananyag vonult át vezérfonalként, megbizta jegyzőjét, Windt József fővárosi tanitót, hogy a megállapodásokról készitendő jegyzetet, mint előadói anyagot, osszza szét a bizottság tagjai között, hogy aztán valamely legközelebbi ülésen a bizottság megállapodásait határozat és az egyetemes gyűlés elé terjesztendő javaslat alakjában lehessen megfogalmazni. A bizottság ülésén minden felszólaló hangoztatta vezérkönyv készitésének föltétlen szükségét. *Pröhle Henrik* pozsonyi lelkész hivatalos elfoglaltsága miatt nem jelenhetett meg a fontos tanácskozáson. A legközelebbi ülés e hó 20-ika táján lesz.

Ritka persely-adomány. Mint lapunknak irják, báró Prónay Dezső egyetemes egyházi felügyelőnk a húsvéti ünnepeket nejével együtt az Abaújszántó tőszomszédjában fekvő Cekeházán, veje, Patay Tibor nagybirtokos kastélyában töltötte. Nagypénteken a báró egész csaladjával a szántói ref., s húsvét első napján az evang. templomban jelent meg, ahol a perselybe 5 darab 20 koronás aranyat, offertóriumba 20 koronát s az egyházfinak is 20 koronát, s igy összesen 140 koronát adományozott, mely párját ritkitó adományt azután a lelkész személyesen is megköszönte szegény egyháza nevében Cekeházán, az egyházszeretetéről s lángoló hazafiasságáról országszerte ismert főúrnak, egyetemes egyházunk szeretve tisztelt felügyelőjének. „A jólelkű adakozót szereti az Isten!"

A tiszavidéki ág. h. ev. esperesség törvényszéke, mint delegált biróság, f. hó 1-én tartott ülésében a Csórik János által a brassói egyházmegye főesperesére, a hosszúfalu-alszegi egyház részéről beküldött szavazat érvényessége ellen indított keresetet elutasitotta s a Bohus Pálra beadott szavazatot érvényesnek mondotta ki, aki ezzel a törvényes megválasztatásához szükséges többséget elnyerte. — Ezzel ez a közel másfélév óta húzódó ügy, amely oly nagy mértékben járúlt hozzá a brassói egyházmegyében uralkodott ellentétek kiélezéséhez, végre befejezést nyert s mi most csak azt kivánnók, hogy az egymással szemben állott felek a magasabb érdekre, az egyház békéjére és áldásos fejlódésének nagy érdekére való tekintettel őszinte testvéri jobbot nyüjtanának egymásnak.

Nyugalomba vonuló lelkész. Boross János nagykárolyi lelkész 46 évi működése után húsvét hétfőjén vett búcsút híveitől, hogy innen túl a megérdemelt nyugalom napjait élvezze. Tudósitónk értesitése szerint az alkalomszerű szentirási igéken (a húsvéthétfői evangéliumon) felépült búcsúbeszéd mély hatással volt a hívekre; szem nem maradt szárazon, s még azok is, kikkel szemben ellenséges körülmények megzavarták a kivánatos jó viszonyt, most a legteljesebb megbékülés jeléül kezet nyujtottak a távozónak. Mi pedig őszinte szivvel kivánunk a nagykárolyi egyháznak oly tetterős, apostoli lelkületű, új vezért, akinek egyénisége kezességül szolgáljon a legteljesebb harmonia ébrentartására.

A Magyar Protestáns Irodalmi társaság Budapesten, folyó évi április hó 7-én délután 5 órakor a református főgimnázium könyvtártermében (IX., Lónyai-utca 4c) igazgatóválasztmányi ülést tart. Tárgyak: 1. Az 1909. évi számadások megvizsgálása. — 2. Az 1911. évi költségvetés. — 3. Az 1910. évi kiadványok: *a)* Tudományos sorozat kötete; *b)* Egyháztörténeti Adattár és szerkesztőjének megválasztása; *c)* Házi kincstár 11-ik kötete; *d)* Koszorú 161—170. füzete. — 4. Jelentés a folyó ügyekről. — 5. Esetleges indítványok. Budapest, 1910. március havában. Zsilinszky Mihály, a MPIT. elnöke. Szőts Farkas, a MPIT. titkára.

Felügyelő-választás. A nagyváradi evang. egyház f. hó 20-án tartott rendes évi közgyülésén a nagy érdemeket szerzett, de állásáról az egyház igaz sajnálatára lemondott Glacz Antal volt bihari főispán helyére lelkesedéssel és szeretettel választotta felügyelőjévé *Korbély József* társulati főmérnököt, ki már eddig is hálára kötelezte az egyházat, a templom és iskola megépitése vezetésével, a város társadalmában pedig általános tiszteietnek örvend. Ad multos annos!

Hymen. Goldperger János klazányi ev. lelkész március 31-én vezette oltárhoz Pfeiff Erzsikét Telepócon. Lelkésztársunk házasságára Isten legjobb áldásait kivánjuk.

Lelkésziktatás. Horváth Sándor a tolna—baranya—somogyi egyházmegye főesperese április 10-én fogja Majosnak új lelkészét, Szücs Imrét hivatalába ünnepélyesen beiktatni.

Egyházi közgyülés. A besztercebányai ág. h. ev. egyház április hó 4-én d. e. közgyülést tartott, mely alkalommal határoztak arról, hogy a *Mikler Sámuel* halálával megüresedett lelkészi állás betöltése végett kiket hívjanak meg *vendégszónoklatok* tartására. Az egyháztanács *Albrecht Géza* nagyszombati, *Hajdú Lajos* báthi, *Hoznek Lajos* nagyrőcei és *Margótsy István* acsai lelkészek meghívását hozta javaslatba.

Eljegyzés. Weil Endre keszőhidegkuti kántortanító eljegyezte Kring Gyula kétyi nyugalmazott tanító leányát özv. Nagyné szül. Kring Mariskát.

Felügyelőválasztás. A kismányoki ág. hitv. ev. egyházközség és annak filiája Tolnaváralja megválasztotta világi felügyelőnek Hajas Béla bonyhádi főgimnásiumi tanárt.

A protestáns közös bizottság tanácskozása. A magyarországi református és evangelikus egyházat közösen érdeklő ügyek tárgyalásra kiküldött állandó bizottságnak április 8-án, Bánffy Dezső báró elnöklete alatt ülése lesz. Tárgy: Többrendbeli felterjesztés az 1848. évi XX. t. cz. ügyében.

Ajánlkozás. Egy, a magyar és német nyelvet szóban és irásban teljesen biró, kitűnő zenei képesítést nyert ev. vallású kántortanító, aki tapasztalatszerzés céljából huzamosabb időt töltött Németországban, megfelelő állást keres. — Tudakozódás ezen lap szerkesztőségének küldendő.

PÁLYÁZATOK.

—

Nyugalmazott kántor-tanítót keresek, ki hajlandó volna egyházközségünkben a kántori teendőket ellátni. Szolgálati nyelv a német. Fizetése 300 kor. és a szokásos stóla.

Működési bizonyitvánnyal ellátott kérvények ápr. hó 23-ig alúlirotthoz intézendők.

Titel, (Bács-Bodrog megye.)

Jancsuskó László,
2—2 ev. lelkész.

—

A liptói egyházmegyébe kebelezett rózsahegyi ág. hitv. ev. *lelkészi állomásra* pályázatot hirdetünk.

Az istentisztelet nyelve tót, de megkivántatik a magyar és a német nyelv alapos tudása.

A javadalom kongruás, az állami kongruakiegészités 530.70 koronát tesz ki. — Ezen kivűl kap a lelkész az állami róm. kath. gimnasiumban végzett hitoktatásért az államtól évi 200 koronát, az egyetemes alapból évi 200 koronát és a fegyencek látogatásáért évi 200 koronát az államtól.

A tiszai kerületi lelkészválasztási szabályrendelet értelmében felszerelt jelentkezések alúlirott esperesnél nyújtandók be f. évi május hó 7-ik napjáig bezárólag.

Kelt Hybben és Liptószentmiklóson 1910. évi április 5-én.

Ruzsiak János, egyházker. felügyelő. *Simkovic János*, esperes

—

Pályázat. A nemesváraljai ág. hitv. ev. egyházközség megüresedett lelkészi állására ezennel pályázatot hirdetünk. Az istentisztelet nyelve: tót. Az állás kongruás. A kellően felszerelt kérvények az alúlirott espereshez f. évi április 30-ig küldendők.

Trencsén, 1910. április 5-én.

Dr. Stúr Károly, esp. felügyelő. 2—1 *Krizsan Zsigmond*, trencséni ev főesperes.

—

A nógrádi egyházmegyéhez tartozó *parlagosi* (polichnói) tót nyelvű egyházközségnek rendes *lelkészi állására* pályázat hirdettetik.

Az egyházközség congruás. A lelkészi lakás 3 szoba, 1 konyha, 2 pitvar és 1 éléskamrából áll. — Pályázati határidő április hó 25. Jelentkezés alólirott espereshez küldendő.

Kelt Láziban és Málnapatakon, 1910. április hó 1.

Beniczky Árpád, egyházmegyei felügyelő. 1—1 *Hrk János* főesperes.

—

A *kalaznói* ág. hitv. ev. egyház a II-od sorszámú tanítói állásra a kántoriakban is jártas ekleveles tanítót keres. Javadalom: évi 1000 korona és egy bútorozott szoba. Kötelesség: 3 alsó oszt. vezetése és a kántor kisegitése. A német nyelv birása megkivántatik.

A felszerelt kérvények f. évi május 15-ig a lelkészi hivatalhoz küldendők.

3—1 —

SEGÉDLELKÉSZT

keresek. Föltételek levél utján. Orosházán, 1910. április 6-án.

Veres József,
esperes.

A dunántúli egyházker. evang. egyesület kiadásában megjelent több szinnyomásu :-: :-:

KONFIRMÁCIÓI EMLÉKLAPOK

megrendelhetők: KAPI BÉLA, ev. lelkésznél

KÖRMEND, (Vasmegye.)

Darabja 20 fillér. Csomagolási és portódíj minden esetben 1 kor.

Jó nevelésű, 24 éves árva leány protestáns lelkészi vagy más szolid családnál mint házvezetőnő :-:

alkalmazást

keres. Konyhai dolgokban is jártas. Havi fizetése 2 heti próba idő után állapitandó meg. Utiköltség utólagosan megtéritendő. Levelek :-:

HIRN A. úrhoz ZOMBOR,

Erzsébet-körút 21. szám cimzendők.

KÉT PRÉDIKÁCIÓ AZ ÜSTÖKÖSRŐL ::

Irta **Harsányi Sándor** :

: amerikai ref. lelkész :

Kapható **Kókai Lajosnál** :

BUDAPEST, IV. ker., : Károly-utca 1. :

Ára: portóval 1 kor. 10 fill., mely összeget legcélszerűbb póstautalványozni.

Nagyságos és nagytiszteletü lelkész, iskolaszéki elnök úr!

A nem állami elemi iskolák kötelező tanszerbeli felszerelését, amely az állam segélyezésének feltételét képezi, az 1907. évi t.-cz. 15. §-a irja elő.

Ezen **kötelező tanszerek hiteles jegyzékét** készséggel megküldjük Nagyságodnak, ha ez iránt érdeklődni méltóztatik. Hajlandók vagyunk hosszabb időre terjedő hitelt is nyujtani, s ha ez iránt felszólitást kapunk, szivesen közöljük szállitási feltételeinket.

Kiváló tisztelettel

LAMPEL R.

könyvkereskedése

(Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság tanszer kezelősége,

Budapest, VI., Andrássy-ut 21.

10—10

Orgonaépítési műintézet

Rieger Ottó

hazánk legnagyobb orgonájának (a király orgonájának a koronázási templomban) alkotója, villamos gépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay utca 48.

Cs. és kir. udvari szállító, a Ferenc József rend lovagja. A *párisi, bécsi, stb. kiállításokon kitüntetve.* — Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomásu csőrendszerü (pneumatikai) tartós, nemeshangu orgonákat szállit. 38 év óta 1600 orgonát — köztük a *király orgonáját,* amely mű *80 változatu és villanyerőre* van berendezve — szállitott. — Mindennemü *orgonajavitásokat* és *hangolásokat* lelkiismeretes pontossággal teljesit.

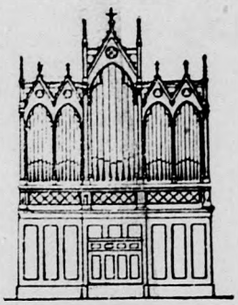

Tervezeteket és mintarajzokat kivánatra díjmentesen küld.

Kérjük az „Evang. Orálló" igen tisztelt olvasóit, hogy sziveskedjenek könyvszükségletük beszerzése végett minden alkalommal, bármily csekélységre legyen is szükségük, a Luther-társaság ev. könyvkereskedéséhez, Budapest, VIII, Szentkirályi-utca 51/a. fordulni.

Könyvkereskedésünk minden izében evang. vállalat, melynek gyarapodása érdekében áll minden hitsorsosunknak.

Az egyházi irodalmon kivül szállitunk minden hazai és külföldi munkat és iskolai felszereléseket gyorsan és pontosan.

Megrendeléseket *közvetlenül hozzánk* kérünk, mert *utazó ügynököket nem tartunk.*

Tisztelettel:

A Luther-társaság Ev. Könyvkereskedése.

Nyomatott Nyiregyházán, Borbély Sámuel könyvnyomdájában.